

Po co obserwować krowy?

Autor: Joanna Soraja Tumanowicz

Data: 18 maja 2019

Człowiek udomowił bydło tysiące lat temu, a w procesie domestykacji doszło do „złagodzenia” niektórych typów zachowania krów.

U niektórych ras bydła, głównie u mięsnych, obserwowany jest w większym stopniu „pierwotny” behavior.

Współczynnik odziedziczalności cech

fot. Fotolia

Pierwotny behavior jest szczególnie wykształcony u krów matek

Pierwotny behavior jest szczególnie widoczny w przypadku krów matek, które w większym stopniu **przejawiają instynkt macierzyński wobec cielęcia**. Chroniąc swoje młode przed potencjalnym zagrożeniem, prezentują bardziej agresywne reakcje wobec człowieka.

Behavior jest uwarunkowany genetycznie. Cechy z nim związane są zaliczane do ilościowych, kształtowanych również przez wpływ środowiska.

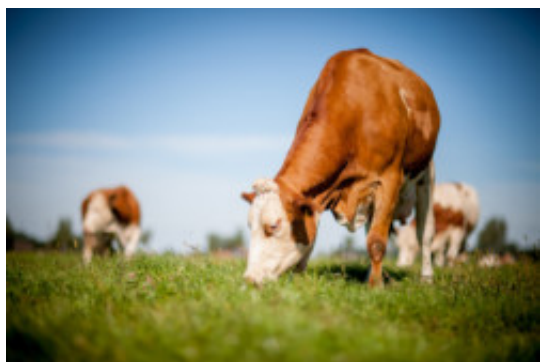
Współczynnik odziedziczalności cech związanych z zachowaniem krów mieści się w przedziale **od**

0,2 do 0,9.

Rozpoznawanie naturalnych odruchów i rytuałów

Niezależnie od użytkowania i rasy, czy jest to stado bydła mięsnego czy też stado bydła mlecznego, wszystkie je łączą wspólne wzorce behawioralne.

Bez wątplenia, każdy hodowca wie, jak zachowują się jego zwierzęta. **Rozpoznawanie naturalnych odruchów i rytuałów zwierząt może być pomocne we wczesnym wykryciu rozwijającej się choroby.**

fot. Fotolia

Naturalny behavior u krów uwidacznia się najmocniej na pastwisku

Ponadto, dzięki znajomości naturalnego behavioru krów, który jest najbardziej widoczny na pastwisku, **możliwe jest wprowadzanie pewnych rozwiązań w budynkach inwentarskich i w zabiegach związanych z chowem.**

Pozwolą one w sposób bardziej swobodny manifestować typowe zachowanie krów.

Prawidłowa obserwacja zwierząt

Jak zatem należy obserwować bydło? Najlepiej mieć na uwadze zarówno **zachowanie krów w stadzie, jak i poszczególnych jednostek.**

Obserwując stado można uwzględnić to, ile zwierząt z ogółu pobiera pokarm, ile czasu pozostaje w pozycji stojącej, ile osobników leży, i ile z nich jest w trakcie przeżuwania.

Jest to istotne, ponieważ wszelkie objawy apatii, braku reakcji na bodźce **mogą wskazywać na rozwój jakiejś jednostki chorobowej.**

fot. Fotolia

Apatia u krów może świadczyć o rozwoju choroby

Osowiałość zwiastuje lub towarzyszy niejednemu schorzeniu. Ponadto **u zwierząt, u których stan zdrowia ulega pogorszeniu, zmniejszają się naturalne odruchy**, np. reakcja na wjazd wozu paszowego. Łaknienie jest ograniczone i zmienia się również częstotliwość picia wody.

Hierarchia w stadzie

Bydło jest gatunkiem stadnym z widoczną hierarchią. Choć niektóre systemy utrzymania ograniczają jej przejawy, to **nie została ona wyparta przez domestykację**. Najbardziej jest widoczna w przypadku mniej ograniczonego ruchu.

W systemie utrzymania wolnowybiegowym **krowy z wyższą pozycją w grupie technologicznej pierwsze zajmują miejsce przy stole paszowym** i dłużej pobierają paszę (Zwolińska-Bartczak, 2005 za Dobicki i wsp., 1981).

fot. Fotolia

Obserwacja hierarchii w stadzie pomaga zweryfikować stan zdrowia zwierząt

Dobry obserwator na podstawie przejawów hierarchii może również rozpoznać, czy stan zdrowia uległ pogorszeniu. **U chorujących krów zaburzony jest stadny behavior i tracą one swoją hierarchię** (Zwolińska-Bartczak, 1992).

Typowe zachowanie krów

Krowy są zwierzętami ruchliwymi, które większość czynności, jak jedzenie, pielęgnacja etc., wykonują w ciągu dnia, a w nocy zazwyczaj odpoczywają.

Oczywiście w naturalnych warunkach bydło również po zmroku pobiera pokarm, więc **w systemie alkierzowym dostęp do paszy powinien być nieograniczony.**

Możliwość przejawiania się typowego zachowania krów jest **związane z poziomem dobrostanu i warunkami zoohigienicznymi**. Jeżeli krowy nie chcą leżeć, może to wskazywać na niewystarczającą ilość ściółki lub nawet zbyt małą powierzchnię dla swobodnego leżenia.

Zwierzęta chore w mniejszym stopniu mogą poddawać się rytuałom pielęgnacji.

Lubią one pielęgnację i chętnie poddają się lizaniu, **ocierają się o czochradła i inne elementy wyposażenia obory**. W strukturze stada zwierzęta na tym samym poziomie w hierarchii liżą się wzajemnie chętniej niż z krowami niższych lub wyższych „rangą”.

Zwierzęta chore w mniejszym stopniu mogą poddawać się rytuałom pielęgnacji. Może to być

widoczne po stanie sierści.

Objawy rui u krów

Obserwowanie krów jest **kluczowym zbiegiem w wytypowaniu osobników będących w rui**. Choć u jednych zwierząt objawy są mniej, a u innych bardziej widoczne, to właśnie behavior typowy dla tego okresu jest **głównym symptomem gotowości samic do pokrycia**.

Podstawowe zachowanie krów będących w rui to odruch tolerancji – **krówki obskakują się, a w szczycie rui stoją nieruchomo**. Do obskakiwania najczęściej dochodzi wczesnie rano lub późnym wieczorem.

fot. Fotolia

Jednym z symptomów rui jest odczuwanie niepokoju przez zwierzęta

Ogólnie zachowanie krów można opisać jako stan pobudzenia, niepokoju i szukania kontaktu z innymi zwierzętami. Ze sromu, który jest bardziej nabrzmiąły, **zwisa ciągnący się, klarowny czop śluzowy**.

Podaje się, że istnieją różnice międzyrasowe w symptomach rui, np. u krów rasy Jersey jest bardziej widoczny odruch tolerancji na obskakiwanie niż u rasy holsztyńsko-fryzyjskiej (Zwolińska-Bartczak, 2005).

Zjawiskiem godnym uwagi jest anormalny behavior, który nie powinien być ignorowany. **Jednym z nietypowych zachowań jest wzajemne ssanie krów i jałówek**, które jest widoczne zarówno u zwierząt utrzymywanych w budynkach, jak i na pastwiskach.

Stwierdzono, że **takie zachowanie krów prowadzi do powstawania mastitis u pierwiastek**. Szczególnie, jeśli chodzi o zapalenia wywołane przez bakterię *Corynebacterium pyogenes*.

fot. Fotolia

Obserwacja zachowania krów jest podstawą optymalnej hodowli

Wzajemne ssanie sprzyja uszkodzeniom wymienia, a na pewno otwarciu kanału strzykowego. **Umożliwia to przeniknięcie bakterii do wymienia i finalnie może prowadzić do infekcji.**

Konieczność badań behawioralnych

Badania skupione na behawiorze nie powinny być bagatelizowane i są równie istotne jak te związane z żywieniem, poprawą wydajności i parametrów rozrodu.

Choć behawior to przysłowiowy temat rzeka, to **wgłębianie się w tajniki zachowania zwierząt jest podstawą do utrzymania optymalnego dobrostanu**, i będzie chronić hodowlę przed stratami związanymi z rozwojem chorób w stadzie.